

रामपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ८ संख्या: २ मिति: २०८१/०१/१८

भाग - २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम
रामपुर
नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको
कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

रामपुर नगरपालिकाको
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति, २०८०

१. पृष्ठभूमी:

नेपालको संविधान प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत सेवामा समान पहुँच हुने र प्राप्त गर्ने विषयलाई मौलिक हकका रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ। महिला अधिकार लगायत विपन्न तथा सीमान्तकृत समुदायका व्यक्तिको अधिकार सुनिश्चित गरी राज्यबाट पाउनुपर्ने आधारभूत मानवीय सेवा सुविधाको समावेशी अवसर, पहुँच र उपभोगका लागि नैतिक तथा कानूनी रूपमा जवाफदेही शासन प्रणालीको सुनिश्चितता संविधानले गरेको छ। संविधानले सामाजिक, आर्थिक तथा शासकीय कारणले विभेद एवम् बञ्चितमा परेका सीमान्तकृत समुदायका व्यक्ति लगायत लैङ्गिक हिंसामा परेका र जोखिममा रहेका व्यक्तिको मानवीयस्तर बमोजिम बाँच्न पाउने अधिकारलाई प्रत्याभूत गरेको छ। यसको कार्यान्वयनका लागि संघीय शासन प्रणालीले सबै तहमा नागरिक सेवाप्रतिको राज्यका सबै तहको जवाफदेहिताका साथै नागरिकको आधारभूत सेवा प्राप्तिका लागि अधिकारमा आधारित व्यवस्था गरेको छ।

लैङ्गिक रूपमा उत्तरदायी तथा समावेशी शासन र विकासका लागि नेपालले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेका लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने प्रतिबद्धता एवम् यस सम्बन्धी घोषणाको कार्यान्वयनमा प्रतिबद्धता व्यक्त गरेको छ। यी दस्तावेजले शासन र विकासका सबै क्षेत्रमा संघ देखि स्थानीय तहसम्म लैङ्गिक समानताका लागि रणनीतिगत, संरचनागत, पद्धतिगत तथा मनोव्यवहारगत सामर्थ्यसहित मुलुकमा लैङ्गिक समानता र समावेशिता हासिल गर्न प्रेरणा दिएको छ। सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक मुलप्रवाहीकरण गर्ने नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सक्षमता र संवेदनशीलताका आधारमा लैङ्गिक उत्तरदायी र सक्षम शासनको प्रत्याभूति गर्ने, सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा र विभेदको अन्त्य गर्ने तथा महिलाको आर्थिक र सामाजिक रुपान्तरण गर्ने उद्देश्य लिई राष्ट्रिय लैङ्गिक समानता नीति, २०७७ कार्यान्वयनमा आएको छ।

नेपालको लुम्बिनी प्रदेश, पाल्पा जिल्ला, रामपुर नगरपालिकाले सारभूत समानता, अविभेद र राज्यको दायित्व सम्बन्धी विषयमा महिला विरुद्ध सबै प्रकारका भेदभाव अन्त्य गर्ने महासन्धि बेइजिंग कार्ययोजना, नेपालको आवधिक योजनामा उल्लिखित सिद्धान्त प्राथमिकता सोच तथा उद्देश्यलाई आत्मसात गरी स्थानीय तहको विकास र शासनलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउने, महिलाको अर्थपूर्ण सहभागीता सुनिश्चित गर्ने, लैङ्गिकताका आधारमा हुने सबै प्रकारका भेदभाव र हिंसाको अन्त्य गर्ने, महिलाको आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण गर्ने उद्देश्य सहित यो लैङ्गिक समानता नीति तर्जुमा गरेको छ।

२. परिचय र वर्तमान अवस्था

रामपुर नगरपालिकाको परिचय: रामपुर नगरपालिका नेपाल सरकारले २०७१ वैशाख २५ गते घोषणा गरेको ७२ नगरपालिका मध्येको एक विविध सम्भावना रहेको र भौगोलिक हिसाबले ठूलो नगरपालिका हो । राजनैतिक विभाजनका हिसाबले लुम्बिनी प्रदेश, पाल्पा जिल्ला अन्तर्गत पूर्वि पाल्पामा अवस्थित सदावहार निर्मल, स्वच्छ एवं धार्मिक हिसाबले पवित्र काली नदीको तटमा रहेको छ । परापूर्व कालमा नुन, उन र सुनको व्यापारको पैदल मार्ग बनेको रामपुर अहिलेको औद्योगिक तथा व्यापारीक केन्द्रको सम्भाव्य क्षेत्रको रूपमा रहेको छ । जिल्ला सदरमुकाम तानसेन देखी ६५ किलोमिटर पूर्वमा पर्ने यस रामपुर नगरपालिका राजधानी काठमाडौं देखि पक्कि सडक हुँदै करिब ३७५ कि.मी. को दुरीमा छ भने प्रसिद्ध केलादी घाटमा निर्माण भएको पक्की पुल सुचारु भएपछि रामपुर काठमाडौंको दुरी छोटिएर २५० कि.मी. दुरी बनेको छ । यसको भौगोलिक अवस्थितिमा २७ डिग्री ३३ मिनेट देखी २७ डिग्री ५३ मिनेट उत्तरी अक्षांश र ८३ डिग्री ४६ मिनेट देखी ८३ डिग्री ५४ मिनेट पूर्वि देशान्तरमा रहेको छ । समुन्द्री सतहबाट ३५० मिटर देखी ११०० मिटर उचाईमा रहेको रामपुर नगरपालिकाले १२३.३४ वर्ग कि.मि. क्षेत्र ओगटेको छ । पूर्वमा निस्दी गाउँपालिका, पश्चिममा रम्भा गाउँपालिका उत्तरमा काली नदी पारी स्याङ्गाको चापाकोट नगरपालिका, तनहुँको घिरिग गाउँपालिका र दक्षिणमा पाल्पा जिल्लाको निस्दी गाउँपालिका र पूर्वाखोला गाउँपालिका सिमानामा रहेका छन् । वि.सं. २०७१ साल जेष्ठ ४ गतेबाट सन्चालनमा आएको यस नगरपालिकाको २०७१ साल जेष्ठ १७ गते विधिवत उद्घाटन भएको हो । साविकका गाँडाकोट, दहर्छी, रामपुर, खालिवन र गेझा गा.वि.स. समेटेर घोषणा भएको यस नगरपालिकाको २०७८ को जनगणना अनुसार कुल घरधूरी ९,१११, परिवार संख्या १०,८२१ जनसंख्या ३९,१९० मध्ये महिला २१,४१५ र पुरुष १७,७७५ रहेको छ । त्रेता युगमा मर्यादा पुरुषोत्तम श्रीरामले मन पराएर बास गरेको भन्ने मान्यता रहेकोले यस स्थानको नाम रामपुर नामाकरण रहेको विश्वास गरिएको यस नगरपालिका वातावरणीय र खोज अनुसन्धानका हिसाबले पनि महत्वपूर्ण रहेक छ ।

यो नगरपालिकामा सामाजिक सांस्कृतिक रूपमा विविधता हुनुको साथै बहुजातीय र बहुभाषिक संरचना रहेको छ । नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२० अनुसार प्रदेशको लेडिज असमानता सूचकांक ०.५६३ रहेको छ जुन नेपालको स्थिति ५८७ भन्दा कम सोको र सात प्रदेश मध्येको चौथो स्थानमा रहेको छ । लैङ्गिक तथा विकास सूचकाङ्कका आधारमा लुम्बिनी प्रदेशको स्थिति समेत ०.८८६ रहेको ९०१ रहेको छ भने नेपालको स्थिति ०. छ ।

यस नगरपालिकामा कुल नगर सभा सदस्य ५४ मध्ये महिलाको संख्या २१ रहेको छ। जस मध्ये नगरपालिकाको उप प्रमुख १ जना, दलित महिला सदस्यको संख्या ११ रहेको छ। सरकारी बजेट प्रणालीमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट प्रणालीलाई रामपुर नगर सरकारले अवलम्बन गरेको छ। महिलाको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रुपान्तरणका लागि प्रथम पञ्चवर्षिय योजनामा महिला विकास तथा सशक्तीकरणको विषय समावेश गरिएको छ। लैङ्गिक हिंसा प्रभावित र मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार प्रभावित महिलाहरुको संरक्षणका लागि सेवा तथा पुनःस्थापना कोष ऐन, २०७८ कार्यान्वयनमा आएको छ। सरकारको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम र विनियोजित बजेटको कार्यान्वयनबाट महिलाहरुको नेतृत्व विकास, जिविकोपार्जन र सामाजिक रुपान्तरणमा सहयोग पुऱ्याई रहेको छ।

रामपुर नगर सरकारले शासन र विकासमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको विषयलाई एकाकार तथा आत्मसात गर्ने गरी आ.व.२०८०/०८१ को नीति तथा कार्यक्रमको घोषणा गरेको छ। प्रदेशको आ.व.२०८०/०८१ को वार्षिक बजेटले लैङ्गिक समानता र समावेशीकरणलाई प्राथमिकतामा राखेको छ। यसमा नगरको शासन र विकासलाई लैङ्गिक दृष्टिले समतायुक्त र समावेशी तुल्याउन आवश्यक पर्ने नीतिगत व्यवस्था, संस्थागत सुधार, कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था, कार्यान्वयनको संयन्त्र आदि विषय समेटिएका छन्। लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका लागि नीतिगत स्पष्टता सहित नगरको आवधिक योजनाको प्राथमिकता, कार्यक्रम र बजेटमा उल्लेख्य रुपमा समावेश गरिएको छ। तसर्थ, सोको प्रभावकारी कार्यान्वयनको नगरस्तरीय प्रतिबद्धता पूरा गर्नका लागि संस्थागत र कार्यगत तत्परता र अग्रसरतालाई उपलब्धीमा आधारित जवाफदेही, दिगो र सामञ्जस्ययुक्त तुल्याउन यो नीति अपरिहार्य देखिएको छ।

३. समस्या र चुनौती

रामपुर नगरपालिकामा महिला माथि हुने संरचनागत तथा संस्कारगत विभेद कायमै रहेको, असमान शक्ति सम्बन्ध रहेको, लैङ्गिकतामा आधारित विभेद तथा हानिकारक अभ्यास, बाल विवाह जस्ता महिला अधिकार हनन् हुने अवस्था यद्यपि गम्भिर समस्याका रुपमा रहेका छन्। लैङ्गिक समानताको स्थिति प्रष्ट्याउने पर्याप्त खण्डीकृत तथ्यांकको कमी, नीति, योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्ने कमजोर क्षमता, लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको कमजोर कार्यान्वयन, विकासका साझेदार बिच समन्वयात्मक साझेदारीको अभाव रहेका छन् ।

लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने कार्यमा विद्यमान आर्थिक सामाजिक तथा साँस्कृतिक, संरचनागत, मनोव्यवहारिक लगायत शासकीय तथा विकासात्मक सबै पक्षमा रहेका अवरोध तथा बाधा अडचनहरूलाई दिगो रूपमा व्यवस्थापन गर्नु, रामपुर नगर सरकारले लिएको नीति बमोजिम लैङ्गिक हिंसासम्बन्धी नगर निर्माण गर्नु, नगरका सबै कानूनी संस्थागत, संरचनागत व्यवस्था र कार्यक्रमलाई लैङ्गिक मैत्री बनाउनु र सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु, नगरमा रहेको दाईजो जस्ता परम्परागत अभ्यासलाई हटाउने, बाल विवाहको अन्त्य गर्नु, सामाजिक विभेद र हानिकारक अभ्यासको अन्त्य गर्ने नगर कार्यपालिका र वडा तहमा लैङ्गिक सवाललाई आन्तरिकीकरण र संस्थागत गर्नु, लैङ्गिक उत्तरदायि शासन व्यवस्थालाई यथार्थपरक बनाउनु, किशोरीमाथि हुने सबै किसिमका विभेदको अन्त्य गर्नु उच्च शिक्षामा महिलाको पहुँच वृद्धि गर्दै लैजानु, मातृमृत्यु घटाउनु र लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणको माध्यमबाट लैङ्गिक समानता सहित सामाजिक रूपान्तरण गर्नु यस क्षेत्रका चुनौती हुन।

४. नीतिको आवश्यकता र औचित्य

सङ्घीय शासन प्रणालीमा संवैधानिक रूपमा नै स्थानीय सरकारलाई सामाजिक तथा आर्थिक रूपान्तरणका लागि आवश्यकता अनुसार नीति बनाउने, कार्यान्वयन गर्ने र उपलब्धी तथा नतिजाका आधारमा स्थानीय तहको प्रभावकारी उपस्थिति देखाउने अवसर र जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। नीतिमा आधारित शासनको मूलभूत मान्यतालाई आत्मसात गरी स्थानीय तहमा योजनाबद्ध तथा विधिसम्मत रूपमा विकास तथा शासनलाई नेतृत्व प्रदान गर्ने नीतिको अपरिहार्यता रहन्छ। स्थानीय सरकारको सामाजिक रूपान्तरण प्रतिको प्रतिबद्धतालाई यथार्थमा परिणत गर्न सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक समानता हासिल गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। रामपुर नगरपालिकामा लैङ्गिक समानता नीतिको आवश्यकता देहाय बमोजिम रहेका छन्.

(क) संविधानमा उल्लिखित लैङ्गिक समानता र महिलाको हक अधिकारको प्रत्याभूति तथा सो सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि र प्रतिबद्धताले सृजना गरेको राज्यको दायित्व पूरा गर्ने सम्बन्धमा स्थानीय तहलाई जवाफदेही र सक्षम तुल्याउन,

(ख) लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपले प्रभावकारिता हासिल हुने गरी सुशासन प्रवर्द्धन गर्न,

(ग) संघीय सरकारको योजना, प्रदेश सरकारको आवधिक योजना र स्थानीय तहले अपेक्षा गरे अनुरूप स्थानीय तहको अवसर र स्रोत साधनमा लैङ्गिक समतायुक्त र समावेशी पहुँच सुनिश्चित गर्न,

(घ) लैङ्गिकतामा आधारित सबै प्रकारका विभेद र हिंसाको अन्त्य गर्न,

(ङ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणमा आधारित सार्वजनिक सेवाको प्रभावकारी वितरण गर्न

- (च) लैङ्गिक समानतामा आधारित लक्ष्य दिगो रूपमा हासिल गर्ने,
- (छ) स्थानीय तहको शासकीय तथा विकास प्रणालीमा सारभूत रूपमा लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने, रणनीति योजना एवम् विकास कार्यक्रमलाई निर्देशित गर्ने, समानतालाई प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (ज) सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम एवम् बजेटको दिगो र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनबाट लैङ्गिक समानताको उपलब्धी हासिल गर्ने
- (झ) स्थानीय तहको सबै क्षेत्रलाई लैङ्गिक समतायुक्त र समावेशी बनाउन सरोकारवाला बिचको सहकार्य र साझेदारी प्रवर्द्धन गर्ने ।
- (ञ) रामपुर नगरपालिकाका वडा तहमा आवधिक एवम् वार्षिक तथा क्षेत्रगत र दीर्घकालीन विकास योजना तर्जुमा गर्दा रामपुर नगरपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी विषयलाई आ-आफ्नो योजनामा समावेश गर्न प्रोत्साहन गर्ने

५. नीतिको मार्गदर्शक सिद्धान्त

यस नीति तर्जुमाको मार्गदर्शक सिद्धान्त देहाय बमोजिम रहेका छन्

१. लैङ्गिक समानता
२. अधिकारमा आधारित दृष्टिकोण
३. लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण र सशक्तीकरण
४. लैङ्गिकतामा आधारित सबै प्रकारका हिंसा, विभेद र वञ्चितीकरणको अन्त्य
५. लैङ्गिक उत्तरदायी तथा संवेदनशील शासन पद्धति
६. लैङ्गिक दृष्टिले अन्तरपक्षीय समताको सुनिश्चितता
७. सकारात्मक विभेद र लक्षित वर्गको संरक्षण
८. नीतिको स्थानीयकरण
९. बहुपक्षीय समन्वय, सहकार्य र साझेदारी

६. दीर्घकालीन सोच

सामाजिक न्याय र समतामा आधारित लैङ्गिक समानतायुक्त रामपुर नगरपालिका ।

७. ध्येय

रामपुर नगरपालिकाका सबै वडा र क्षेत्रमा सारभूत लैङ्गिक समानता कायम गरी रामपुर नगरपालिकाको सामाजिक तथा आर्थिक रूपान्तरणको आधार निर्माण गर्ने ।

८. लक्ष्य

रामपुर नगरपालिका भित्रका महिला तथा लैङ्गिक विभेदमा परेका सबै समुदायका व्यक्तिको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, राजनीतिक एवम् मनोव्यवहारिक तवरले सशक्तीकरण गरी सारभूत लैङ्गिक समानताका आधारमा लैङ्गिक उत्तरदायी शासन प्रणालीको स्थापना गर्ने ।

९. उद्देश्य

रामपुर नगरपालिकाको लैङ्गिक समानता नीतिका प्रमुख उद्देश्य देहायबमोजिम रहेका छन्:

उद्देश्य १. रामपुर नगरपालिका तथा र वडाको नीति, रणनीति, कानून, योजना, कार्यक्रम तथा बजेटमा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्नु ।

उद्देश्य २. लैङ्गिक समानतामा आधारित महिला, बालिका एवम् यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिको सशक्तीकरण तथा विकासका लागि नीतिगत, कानूनी तथा संरचनागत क्षमता सुदृढ गर्नु ।

उद्देश्य ३. महिला अधिकारमा आधारित लैङ्गिक उत्तरदायी शासन पद्धति सुनिश्चित गर्नु ।

उद्देश्य ४. लैङ्गिकतामा आधारित सबै प्रकारका हिंसा र विभेदको अन्त्य गर्नु ।

१०. रणनीति

नीतिले लिएका उद्देश्य हासिल गर्नका लागि देहायका रणनीति कार्यान्वयनमा ल्याइनेछन्:

१. रामपुर नगरपालिकाको नीतिगत, कानूनी, संरचनागत तथा प्रणालीगत तहमा लैङ्गिक समानताको विषय मूलप्रवाहीकरण गर्ने । (उद्देश्य १)

२. स्थानीय तहमा नीतिको स्थानीयकरण गर्ने । (उद्देश्य १)

३. महिलाको मर्यादित श्रम तथा उत्पादनशील भूमिकाको उचित सम्मान र मूल्याङ्कनका लागि पद्धतिगत सुदृढीकरण गर्ने । (उद्देश्य २)

४. उद्यमशीलता र रोजगारी प्रवर्द्धनका साथै उत्पादनशील साधन स्रोत माथिको पहुँच वृद्धिको माध्यमबाट महिलाको आर्थिक सशक्तीकरण गर्ने । (उद्देश्य २)

५. विकास र शासनका सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक समता कायम गर्न सकारात्मक विभेदको पद्धति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने । (उद्देश्य २)

६. महिलाको सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकारको संरक्षणलाई सुदृढ तुल्याउने । (उद्देश्य ३)

७. लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको समान अधिकारको संरक्षण गर्ने । (उद्देश्य ३)

८. लैङ्गिक लेखाजोखा र विश्लेषण गर्ने पद्धति संस्थागत गर्ने। (उद्देश्य ३)
९. लैङ्गिक समानताका दृष्टिले कानूनी तथा प्रणालीगत व्यवस्थामा सुधार गर्ने। (उद्देश्य ३)
१०. योजना, कार्यक्रम र बजेट प्रणालीलाई लैङ्गिक रूपमा संवेदनशील र उत्तरदायी बनाई नतिजामूलक कार्यान्वयन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने। (उद्देश्य ३)
११. लैङ्गिक उत्तरदायित्व प्रणालीलाई सुदृढ र क्रियाशील तुल्याउने। (उद्देश्य ३)
१२. लैङ्गिक हिंसा तथा विभेदको अन्त्यका लागि कानूनी र संस्थागत क्षमता सुदृढ गर्ने। (उद्देश्य ३)
१३. लैङ्गिक हिंसा प्रभावितका लागि प्रतिरोधात्मक संरक्षणात्मक, उपचारात्मक तथा पुनर्स्थापना सेवाको विस्तार र कार्यान्वयन क्षमतामा सुदृढ गर्ने। (उद्देश्य ४)
१४. कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिकतामा आधारित यौनजन्य दुर्व्यवहार तथा विभेदजन्य क्रियाकलाप प्रतिको शून्य सहनशीलता अवलम्बन गर्ने। (उद्देश्य ४)
१५. मानव बेचबिखन तथा ओसापसारको प्रभावकारी रूपमा रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्ने। (उद्देश्य ४)

११. नीति तथा कार्यनीति

रणनीति १ रामपुर नगरपालिकाको नीतिगत, कानूनी, संरचनागत तथा प्रणालीगत तहमा लैङ्गिक समानताको विषय मूलप्रवाहीकरण गर्ने (उद्देश्य १)

नीति तथा कार्यनीति

- (क) रामपुर नगरपालिकाको नीति/रणनीति, योजना, संरचना कार्यक्रम र बजेटमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विषय मूलप्रवाहीकरण गरिनेछ।
- (ख) रामपुर नगरपालिकाका वडा तहको नीति रणनीति, योजना, संरचना, कार्यक्रम र बजेटमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विषय मूलप्रवाहीकरण गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ।
- (ग) रामपुर नगरपालिकाको महिला तथा बालबालिकाको जिम्मेवारी रहेको शाखाको संगठनात्मक क्षमता सुदृढ गरिनेछ।
- (घ) सबै क्षेत्र र तहमा लैङ्गिकमैत्री र संवेदनशील दृष्टिकोण निर्माण गर्न प्राथमिक तहदेखि उच्च तहसम्मका शिक्षा प्रणालीलाई लैङ्गिक समतायुक्त तुल्याइनेछ।
- (ङ) लैङ्गिक समानता हासिल गर्नका लागि प्राथमिकता कायम गरी योजना र कार्यक्रमका लागि साधन स्रोतको प्रक्षेपण गर्ने प्रणालीका साथै लगानी कार्य ढाँचाको विकास गरिनेछ।

(च) कोही पनि छुट्नु हुँदैनको अवधारणामा आधारित रही रामपुर नगरपालिकाका सबै क्षेत्रको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटलाई लैङ्गिक दृष्टिले तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।

(छ) रामपुर नगर कार्यपालिकाका सबै शाखा तथा वडा तथा मातहतका सबै निकायमा लैङ्गिक सम्पर्क एकाइको स्थापना गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

(ज) लैङ्गिक समानताका लागि सबै क्षेत्रमा प्राथमिकता हासिल गर्ने गरी सूचना, शिक्षा र संचारको कार्यनीति कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

(झ) लैङ्गिक समानताको विषयलाई सबै क्षेत्रमा मूलप्रवाहीकरण गर्नका लागि क्षेत्रगत रणनीतिक योजना कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

(ञ) लैङ्गिक समानताका विषयलाई मूलप्रवाहीकरण गर्नका लागि बहुपक्षीय समन्वय, सहकार्य र साझेदारी प्रवर्द्धन गर्नुका साथै सामाजिक परिचालन गरिनेछ ।

रणनीति २ वडा तहमा नीतिको स्थानीयकरण गर्ने । (उद्देश्य १)

नीति तथा कार्यनीति

(क) वडा तहको लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्ने र लैङ्गिक उत्तरदायित्व वहन गर्ने क्षमताको लेखाजोखा र विश्लेषण गरिनेछ ।

(ख) वडा तहमा रणनीतिक योजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन समन्वय, सहकार्य, साझेदारी र सहजीकरण गरिनेछ ।

(ग) लैङ्गिक समानताका लागि वडा तहमा संस्थागत संयन्त्रको निर्माण गर्न तथा क्रियाशील बनाउन सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

(घ) वडा तहमा लैङ्गिक सम्पर्क तथा सहजीकरणको पद्धति स्थापित गरी क्षमता सुदृढ गरिनेछ ।

(ङ) महिला तथा बालबालिकाको संरक्षण र विकासका लागि वडा तहको संरचनाको संस्थागत क्षमता सुदृढ गरिनेछ ।

(च) रामपुर नगर कार्यपालिका र वडा तहबिच लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्न संयुक्त रूपमा समन्वयका उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।

(छ) नीतिको वडा तहमा प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आमसंचारको भूमिका वृद्धि गरिनेछ ।

(ज) वडा तहमा सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रको सहभागीतामा लैङ्गिक समानता मञ्च गठन गरी क्रियाशील तुल्याइनेछ ।

रणनीति ३ महिलाको मर्यादित श्रम तथा उत्पादनशील भूमिकाको उचित सम्मान र मूल्याङ्कनका लागि पद्धतिगत सुदृढीकरण गर्ने। (उद्देश्य २)

नीति तथा कार्यनीति

(क) महिलाले गर्ने बिना ज्यालाका घरायसी काम वा कम ज्याला प्राप्त गरेका कामलाई मूल्याङ्कन गरी अर्थतन्त्रमा गरेको योगदानको गणना गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ।

(ख) दुई पुस्ताको बिचको दोहोरो भूमिकामा रहेका कामकाजी महिलाको पहिचान गरी उनीहरूको पेशागत क्षमता विकास र कार्य वातावरण सकारात्मक बनाउन उपयुक्त उपाय अवलम्बन गरिनेछ।

(ग) अनौपचारिक तथा असङ्गठित क्षेत्रमा कार्यरत महिलाको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी श्रम संरक्षणका उपाय अवलम्बन गरिनेछ।

(घ) घरायसी काम तथा हेरचाहको काममा पुरुषको भूमिका बढाउँदै लैजाने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(ङ) महिलाको श्रम र समय बचत हुने सेवा सुविधा र प्रविधिको प्रयोग गर्ने वातावरण सृजना गरी सोको अवलम्बन गर्न अभिप्रेरित गरिनेछ।

रणनीति ४ उद्यमशीलता र रोजगारी प्रवर्द्धनका साथै उत्पादनशील साधनस्रोत माथिको पहुँच वृद्धिको माध्यमबाट महिलाको आर्थिक सशक्तीकरण गर्ने। (उद्देश्य २)

नीति तथा कार्यनीति

(क) प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा रहेको लैङ्गिक अन्तर घटाउन विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

(ख) महिलाको उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गर्नका लागि कार्यक्रमको विस्तार गरी कार्यान्वयन क्षमता सुदृढ गरिनेछ।

(ग) उद्योग व्यवसाय लगायत उत्पादनशील अवसर र स्रोत साधनमा महिलाको स्वामित्व अभिवृद्धि गर्ने वित्तीय प्रोत्साहनको प्रावधान कार्यान्वयन गरिनेछ।

(घ) उत्पादनमूलक सहकारीमा महिला वर्गको क्षमता अभिवृद्धि सहित सहभागीता बढाइनेछ।

(ङ) उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्ने महिला प्रवर्द्धित लगानीका लागि जीवन उपयोगी बजारको माग अनुसारको सिप र प्रविधिमा महिलाको पहुँच वृद्धि गरी वित्तीय सहूलियत उपलब्ध गराई प्रोत्साहन गरिनेछ।

(च) विपन्न, बञ्चितमा परेका तथा सीमान्तकृत महिला र ग्रामीण महिलाका लागि जीविकोपार्जन सुधारका कार्यक्रम अन्तर्गत उप प्रमुख ग्रामीण महिला उत्थान कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(छ) महिलाको आर्थिक सशक्तीकरण एवम् उद्यमशीलता विकासका लागि महिला उद्यमशीलता विकास केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।

(ज) वडा तहमा महिला उद्यमशीलता सहजीकरण प्रणालीलाई संस्थागत गर्न समन्वय र प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(झ) रामपुर नगरपालिका भित्रका औद्योगिक क्षेत्र, विशेष आर्थिक क्षेत्र तथा औद्योगिक ग्राममा महिला उद्यमीलाई उद्योग सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(अ) महिलालाई प्रदान गरिने रोजगारीका आधारमा उद्योग व्यवसायको वित्तीय प्रोत्साहनलाई विस्तार र बढोत्तरी गरिनेछ ।

(ट) आर्थिक तथा व्यावसायिक क्रियाकलापमा महिला उद्यमीको जोखिम न्यूनीकरण गरिनेछ ।

(ठ) आप्रवासी महिला श्रमिकको सुरक्षित आप्रवासनका लागि सेवा प्रणालीमा सुधार गरिनेछ ।

(ड) अचल सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्वमा बढोत्तरीका लागि प्रोत्साहनका विशेष उपाय अवलम्बन गरिनेछ ।

(ड) विभिन्न प्राकृतिक विपद् र महामारीबाट परेको वा पर्न सक्ने आर्थिक जोखिम तथा समस्याको समाधान गर्न महिलालाई रोजगारी सुरक्षा तथा जीवनयापन सहयोगका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

(ण) रामपुर नगरपालिकामा सरकारी निकाय, विकासका साझेदार संस्था, गैरसरकारी संगठन तथा निजी व्यावसायिक संगठनको सहभागीता रहने गरी नगरस्तरिय महिला आर्थिक मन्चको गठन गरी क्रियाशील तुल्याइनेछ ।

रणनीति ५

विकास र शासनका सबै क्षेत्रमा लैङ्गिक समता कायम गर्न सकारात्मक विभेदको पद्धति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने । (उद्देश्य २)

नीति तथा कार्यनीति

(क) लैङ्गिक समताका दृष्टिले सारभूत समानता कायम गर्न सकारात्मक विभेदका सम्भाव्य क्षेत्रको पहिचान गरी योजना र कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।

(ख) महिला तथा लैङ्गिक रूपले सीमान्तकृत समुदायका व्यक्तिको नगर कार्यपालिका तथा वडा तहको नीति निर्माण र निर्णयमा समानुपातिक सहभागीता वृद्धि गर्न नगरस्तरिय कानून निर्माण गरिनेछ ।

(ग) वञ्चितीमा परेका तथा सीमान्तकृत महिलाको आर्थिक तथा सामाजिक स्थितिको नक्सांकन गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिनेछ ।

- (घ) विभेद, बञ्जिती र सीमान्तीकरणमा परेका महिला लगायतका समुदायलाई शासनको मूलप्रवाहमा ल्याउन सकारात्मक विभेदमा आधारित कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।
- (ङ) सार्वजनिक सेवामा विपन्न बञ्जितीमा परेका तथा सीमान्तकृत महिलाको सहभागीता वृद्धि गर्न क्षमता बढाउन विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- (च) रामपुर नगरपालिमा प्रतिनिधित्व गर्ने महिला जनप्रतिनिधिको नेतृत्व क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- (छ) रामपुर नगरकार्यपालिका तथा वडा तहका पदाधिकारीलाई लैङ्गिक समानता र महिला सशक्तीकरणको विषयमा थप प्रशिक्षित तुल्याइनेछ ।
- (ग) विपन्न, बञ्जितीमा परेका तथा सीमान्तकृत महिलाको स्वास्थ्य संरक्षण सुनिश्चित गर्न सामाजिक स्वास्थ्य बिमा सेवाको विस्तार गरिनेछ ।

रणनीति ६.

महिलाको सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन् स्वास्थ्य अधिकारको संरक्षणलाई सुदृढ तुल्याउने । (उद्देश्य ३)

नीति तथा कार्यनीति

(क) रामपुर नगरकार्यपालिका तथा वडा तहका सबै स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष प्रसूतिकर्मीको सेवा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।

(ख) गर्भवती महिलाहरूका लागि चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनका साथै गाउँघर क्लिनिक तथा शहरी स्वास्थ्य क्लिनिकको विस्तार गरी संस्थागत प्रसूति सेवा उपभोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(ग) अति गरीब, सीमान्तकृत, विभेदमा परेका महिलालाई प्रजनन् स्वास्थ्य र सुरक्षित मातृत्व स्वास्थ्य सेवामा पहुँच वृद्धि गर्ने प्रोत्साहनात्मक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

(घ) परिवार नियोजनका सेवा लगायत सुरक्षित गर्भपतन सेवाको विस्तार र उपयोग क्षमता सुनिश्चित गरिनेछ ।

(ङ) किशोरीहरूलाई प्रजनन् स्वास्थ्यका विषयमा विद्यालयस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि गरी उत्थानशीलता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

च) अतिगरीब, सीमान्तकृत, विभेदमा परेका महिलाको प्रजनन् स्वास्थ्य र सुरक्षित मातृत्वसम्बन्धी अधिकारको संरक्षण गर्न बहुपोषण कार्यक्रम विस्तार गरिनेछ ।

छ) रामपुर नगरकार्यपालिका र मातहतका निकायहरूमा कार्यरत स्थायी तथा अस्थायी करारका महिला कर्मचारीहरूलाई प्रसूती विदा, पुरुष कर्मचारीहरूलाई सुत्केरी स्याहार विदा तथा सुत्केरी पोषण भत्ता स्थानीय कानूनले तोकेबमोजिम दिईनेछ ।

रणनीति ७

लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको समान अधिकारको संरक्षण गर्ने। (उद्देश्य ३)

नीति तथा कार्यनीति

(क) लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक स्थितिको पहिचान गरी तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट गरिनेछ।

(ख) लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिले भोग्दै आएका समस्या, बाधाअड्चन तथा मनोव्यवहारिक कारणको पहिचान गरी समाधान गरिनेछ।

(ग) लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको विशेष आवश्यकताको पहिचान गरी उनीहरूका लागि आधारभूत मानव विकास सेवाका साथै आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(घ) नीति निर्माण तथा निर्णय प्रणालीमा लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायको सहभागीता सुनिश्चित गरिनेछ।

(ङ) आधारभूत मानव विकास सेवामा लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिको पहुँच बढाउनका लागि मनोसामाजिक विमर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ।

रणनीति ८

लैङ्गिक लेखाजोखा र विश्लेषण गर्ने पद्धति संस्थागत गर्ने। (उद्देश्य २)

नीति तथा कार्यनीति

(क) लैङ्गिक समानताको दृष्टिकोणबाट लेखाजोखा र विश्लेषणका लागि तथ्य प्रमाणका आधार, विधि तथा प्रक्रियाको विकास गरिनेछ।

(ख) रामपुर नगर कार्यपालिका तथा वडा तहको नीतिगत र संस्थागत व्यवस्था एवम् योजना र कार्यक्रमको लैङ्गिक लेखाजोखा र विश्लेषण गरिनेछ।

(ग) लैङ्गिक समानता उत्तरदायी र संवेदनशील हुने गरी सूचना प्रणालीको सुदृढीकरण गरिनेछ।

(घ) लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपले खण्डीकृत तथ्याङ्कको संकलन, विश्लेषण र उपयोगलाई सुदृढ तुल्याइनेछ।

(ङ) लैङ्गिक संवेदनशील योजना र कार्यक्रमका साथै अनुगमन र मूल्याङ्कनलाई तथ्यमा आधारित: तुल्याउन प्रलेख तथा सूचना स्रोत केन्द्र/लैङ्गिक हिंसा हेल्प डेक्स ईकाइको स्थापना गरिनेछ।

(च) सबै प्रकारका आर्थिक तथा सामाजिक गणना एवम् सर्वेक्षणमा लैङ्गिक संवेदनशील सूचना र तथ्याङ्क एकीकृत गरिनेछ ।

(छ) समुदायको अन्तरसमूहगत विश्लेषण गरी सो बाट लैङ्गिक स्थितिमा परेको प्रभावको आंकलन गर्ने पद्धति अवलम्बन गरिनेछ ।

(ज) लैङ्गिक समानता सम्बन्धी दक्षता अभिवृद्धिका लागि ज्ञान तथा विज्ञ संजालको विकास गरिनेछ ।

रणनीति ९

लैङ्गिक समानताका दृष्टिले कानूनी तथा प्रणालीगत व्यवस्थामा सुधार गर्ने। (उद्देश्य ३)

नीति तथा कार्यनीति

(क) रामपुर नगर कार्यपालिकामा तर्जुमा गरिने नयाँ कानूनलाई लैङ्गिकमैत्री र लैङ्गिक उत्तरदायी बनाइनेछ ।

(ख) महिला, किशोरी, बालिका र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकको अधिकार संरक्षण गर्न आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।

(ग) सार्वजनिक तथा निजी भौतिक संरचनाको लैङ्गिकमैत्री मापदण्ड र स्तर निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।

(घ) लैङ्गिकमैत्री र संवेदनशील कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयनका लागि सामाजिक जागरण र सचेतना अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।

(ङ) सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रबाट प्रदान गरिने आधारभूत सेवा प्रवाहलाई लैङ्गिक समानतायुक्त तुल्याइनेछ ।

(च) लैङ्गिक समानतालाई महिला अधिकारका दृष्टिले स्थापित गर्न अधिकारमा आधारित दृष्टिकोण अवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति १०

योजना, कार्यक्रम र बजेट प्रणालीलाई लैङ्गिक रूपमा संवेदनशील र उत्तरदायी बनाई नतिजामूलक कार्यान्वयन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने (उद्देश्य ३)

नीति तथा कार्यनीति

(क) कार्यक्रम तथा बजेटको निर्माण र कार्यान्वयनका लागि रामपुर नगरपालिकाको लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यविधि निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।

(ख) कार्यक्रम र बजेटलाई लैङ्गिक उत्तरदायी एवम् संवेदनशील बनाउन तथा नतिजामा आधारित कार्यान्वयनका लागि लैङ्गिक मार्कर विधिको निर्माण गरी उपयोग गरिनेछ ।

(ग) रामपुर नगरकार्यपालिका तथा वडा तहको कार्यक्रम तर्जुमा र बजेट निर्माणमा प्राथमिकता बमोजिम बजेटमा स्रोत बाँडफाँड गर्ने र कार्यान्वयन क्षमता सुदृढ तुल्याउन नागरिक समाजका तर्फबाट बजेट मागको वडापत्र प्रस्तुत गर्नका लागि समन्वय गरिनेछ ।

(घ) कार्यक्रम र बजेटको निर्माण र कार्यान्वयनका लागि नमूना लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यविधिसँग तादात्म्यता कायम हुने गरी स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यविधि निर्देशिका निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

(ङ) योजना, कार्यक्रम र बजेटको आवधिक तथा वार्षिक कार्यसम्पादनमा लैङ्गिक संवेदनशील रूपमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।

रणनीति ११.

लैङ्गिक उत्तरदायित्व प्रणालीलाई सुदृढ र क्रियाशील तुल्याउने । (उद्देश्य ३)

नीति तथा कार्यनीति

(क) योजना र कार्यक्रमको स्वतन्त्र लैङ्गिक परीक्षणको विधि संस्थागत गरी अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

(ख) लैङ्गिक परीक्षणबाट प्राप्त सुधारका उपायलाई प्राथमिकताका आधारमा योजना, कार्यक्रम र बजेटको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन व्यवस्थामा सुधार गर्न उपयोग गरिनेछ ।

(ग) लैङ्गिक समानताका दृष्टिले योजना र कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट लाभग्राहीले प्राप्त गरेको सारभूत फाइदा र प्रभाव मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

(घ) वडा तहका कार्यक्रम र बजेटको सामाजिक परीक्षण गर्ने संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

(ङ) शासन र विकासका सबै पक्षमा लैङ्गिक समानता हासिल भए नभएको नागरिकका तर्फबाट अनुगमन गर्न तथा सहकार्य प्रवर्द्धन गर्न नागरिक समाज एवम् गैरसरकारी संस्थाको संजाल र कार्य मञ्चको उपयोग गरिनेछ ।

रणनीति १२

लैङ्गिक हिंसा तथा विभेदको अन्त्यका लागि कानूनी र संस्थागत क्षमता सुदृढ गर्ने ।

(उद्देश्य ४)

नीति तथा कार्यनीति

(क) लैङ्गिक हिंसा र विभेदको अन्त्यका लागि रामपुर नगरकार्यपालिका तथा वडा तहको न्यायिक प्रणालीलाई सुदृढ र सक्षम तुल्याइनेछ ।

- (ख) लैङ्गिक हिंसा प्रभावित व्यक्तिका लागि रामपुर नगरकार्यपालिका तथा वडा तहका तहमा निःशुल्क कानूनी सहायता प्रणालीलाई सुदृढ गरिनेछ।
- (ग) लैङ्गिक हिंसा प्रभावितका लागि व्यवस्था गरिने कोषमा बजेट मार्फत योगदान गर्ने रकम वृद्धि गरिनेछ।
- (घ) वडा तहमा लैङ्गिक हिंसा प्रभावितका लागि कोषको व्यवस्था गर्न वडा तहलाई अभिप्रेरित गरिने छ।
- (ङ) महिला, बालिका, किशोरी तथा लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिहरुको न्यायमा पहुँचका लागि निःशुल्क कानूनी सहायताका विद्यमान नीति तथा कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
- (च) हिंसाबाट प्रभावित एवम् एच.आइभी संक्रमित महिलाको स्वास्थ्य संरक्षण तथा जीविकोपार्जन सहयोगका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

रणनीति १३

लैङ्गिक हिंसा प्रभावितका लागि प्रतिरोधात्मक, संरक्षणात्मक, उपचारात्मक तथा पुनर्स्थापना सेवाको विस्तार र कार्यान्वयन क्षमता सुदृढ गर्ने। (उद्देश्य ४)

नीति तथा कार्यनीति

- (क) महिला, किशोरी एवम् बालिका तथा लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको मर्यादा विपरीतका हानिकारक सामाजिक कुप्रथा र प्रचलन विरुद्ध अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
- (ख) लैङ्गिक सम्बन्ध र भूमिकालाई मर्यादित र समानतामा आधारित तुल्याउन प्रोत्साहनात्मक र प्रवर्द्धनात्मक उपाय अवलम्बन गरिनेछ।
- (ग) लैङ्गिक विभेद र हिंसाको अन्त्यका साथै लैङ्गिक समता प्रवर्द्धनका लागि पुरुष वर्गको सकारात्मक योगदान र सहभागीता अभिवृद्धि गरिनेछ।
- (घ) महिला तथा बालबालिकाको कानूनी संरक्षण र अभियोजन गर्ने जिम्मेवारीलाई सशक्त तुल्याउन नेपाल प्रहरीको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
- (ङ) हिंसापीडित महिला तथा बालिकाको संरक्षण, उपचार तथा पुनर्स्थापनाका लागि लैङ्गिक हिंसा हेल्प डेक्सलाई प्रभावकारी रूपमा सुदृढ गर्नुका साथै कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- (घ) “बालविवाह मुक्त रामपुर नगरपालिका” लाई प्रभावकारी तुल्याउन उत्थानशीलता अभिवृद्धिका सामाजिक परिचालनका लागि विभिन्न अभियानमूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।
- (छ) रामपुर नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै स्वास्थ्य संस्था र प्रादेशिक अस्पतालमा लैङ्गिक हिंसापीडित तथा प्रभावितको स्वास्थ्य संरक्षण र उपचारका लागि संस्थागत क्षमतासहितको

एकद्वार सङ्कट व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गरी लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी क्लिनिकल प्रोटोकल अनुसार सेवा सञ्चालन गरिनेछ।

(ज) रामपुर नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई केन्द्र मानी रामपुर नगरपालिकाको सबै वडा तहसँगको सहकार्यमा मापदण्डमा निर्धारित सुविधासम्पन्न "सुरक्षित गृह तथा पुनस्थापना केन्द्र सञ्चालन गरिनेछ।

(झ) सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा र विभेदविरुद्ध उत्थानशीलता विकासका लागि अभियानमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(ञ) सबै प्रकारका महामारी एवम् प्राकृतिक प्रकोपको समयमा हुन सक्ने लैङ्गिक हिंसाविरुद्ध बहुपक्षीय सेवा समन्वयात्मक रूपमा प्रदान गर्ने प्रणाली सुदृढ गरिनेछ।

(ट) रामपुर नगरपालिका नगर कार्यपालिकामा लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी सम्पर्क व्यक्तिको तोकि जिम्मेवारी दिईनेछ।

(ठ) अपाङ्गता भएका महिला, एच.आइ.भी संक्रमित महिलाको स्वास्थ्य संरक्षण र उपचार सेवा सहज र सुदृढ तुल्याइनेछ।

(ड) लैङ्गिक हिंसा र विभेदविरुद्ध सामाजिक परिचालनका लागि सहकार्य र साझेदारी प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(द) लैङ्गिक तथा यौनजन्य हिंसा प्रभावित व्यक्तिका लागि रोजगारी, उद्यमशीलता विकास, आर्थिक सशक्तीकरण तथा सामाजिक पुनर्स्थापनाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

(ण) रामपुर नगर कार्यपालिका तथा वडा तहमा द्वन्द्व प्रभावित महिलालाई राष्ट्रिय कार्ययोजना बमोजिम सबै तह र क्षेत्रका कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण गरी संरक्षण, उपचार तथा पुनःस्थापनाका लागि संस्थागत व्यवस्था तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न समेत प्रोत्साहित गरिनेछ।

(त) सामुदायिक विद्यालयका किशोरीहरूका लागि आत्मरक्षा सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ।

(थ) महिला, बालिका, किशोरी र लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक वर्गका लागि आवश्यकता अनुसार सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

(द) कारागारमा रहेका रामपुर नगरपालिकाका महिला तथा निजसँग आश्रित बालबालिकाहरूको हकहित र संरक्षणका लागि पहल गरिनेछ।

कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिकतामा आधारित यौनजन्य दुर्व्यवहार तथा विभेदजन्य क्रियाकलाप प्रतिको शून्य सहनशीलता अवलम्बन गर्ने। (उद्देश्य ४)

नीति तथा कार्यनीति

(क) रोजगारीमा संलग्न महिलाका लागि सकारात्मक र अनुकूल कार्य वातावरण निर्माण गरिनेछ।

(ख) महिला कामदारका लागि मर्यादित श्रम सुनिश्चित गर्न सरकार, रोजगारदाता तथा कामदारको संगठनबिच सहकार्य गरिनेछ।

(ग) कार्यस्थलमा महिलाविरुद्धका हिंसा, विभेद र यौन दुर्व्यवहारको रोकथाम र नियन्त्रण गर्न आचारसंहिता लागु गरिनेछ।

(घ) कार्यस्थलमा स्तनपान कक्ष र नगरस्तरीय दिवा शिशु स्याहार केन्द्र सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

(ङ) रामपुर नगरकार्यपालिका वा मातहतका निकायबाट संचालित तालिम/कार्यक्रम/सेमिनार/गोष्ठीमा सहभागी हुन आउँदा वा जाँदाका बखत २ बर्ष मुनिका बालबालिकाका लागि बालहेरचाह कर्ता, अपाङ्गता सहायता व्यक्तिले सहभागी सरह सुविधा पाउने व्यवस्था मिलाइनेछ।

रणनीति १५

मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको प्रभावकारी रूपमा रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्ने। (उद्देश्य ४)

नीति तथा कार्यनीति

(क) बेचबिखन तथा ओसारपसारका दृष्टिले अति जोखिममा परेका र जोखिममा पर्न सक्ने महिला, बालबालिका, किशोरी तथा अन्य लक्षित वर्गको पहिचान गरी पारिवारिक तथा सामाजिक संरक्षणको कार्यलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।

(ख) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारको रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्ने कार्यमा संलग्न निकायहरूको व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धि गरिनेछ।

(ग) मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार कार्यको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि अनुसन्धान एवम् कानून कार्यान्वयन गर्ने निकायको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।

(घ) नगर कार्यपालिका, वडा तह तथा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार विरुद्धको कार्यमा संलग्न निकायहरू बिचको सहकार्य र साझेदारीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

(ड) बेचबिखन तथा ओसारपसारको कार्यबाट प्रभावित तथा जोखिममा सोका व्यक्तिका लागि उद्यमशीलता विकास, आर्थिक सशक्तीकरण तथा सामाजिक पुनर्स्थापनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१२. नीति कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्था

१. यस नीतिको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने व्यवस्थाका साथै रामपुर नगर सरकारका सम्बन्धित निकायले योजना, कार्यक्रम र बजेट मार्फत आन्तरिकीकरण गरी मूलप्रवाहीकरण गर्ने छन्। साथै नगर कार्यपालिका तथा वडा तहले नीति कार्यान्वयनका लागि संस्थागत संयन्त्रको निर्माणका साथै कार्यप्रणालीको स्थापना गरी क्रियाशील तुल्याउने छन्। नगरको यस नीतिको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न नगर कार्यपालिका तथा वडा तहमा निर्देशन, समन्वय र सहजीकरणका लागि देहाय बमोजिमको तहगत संरचनाको व्यवस्था गरिनेछः

१.१ लैङ्गिक नीतिको कार्यान्वयनमा क्षेत्रगत, तहगत तथा विषयगत रूपमा समन्वय गर्न रामपुर नगरपालिकामा तहमा देहाय बमोजिमको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण समन्वय तथा कार्यान्वयन समितिको गठन गरिनेछ ।

(क) नगर प्रमुख- संयोजक

(ख) नगर उप प्रमुख- सदस्य

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

(घ) सामाजिक विकास समिति सदस्य सचिव- सदस्य

(ड) जनप्रतिनिधि मध्येबाट २ जना महिला (समावेशीताको आधारमा) अनिवार्य पर्ने गरी ४ जना- सदस्य

(च) स्थानीय पत्रकार- सदस्य

(छ) गैर सरकारी संघ/संस्थाबाट प्रतिनिधी महिला- सदस्य

(ज) महिला बालबालबलिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा हेर्ने कर्मचारी- सदस्य सचिव

१.२ समितिको बैठक वर्षको कम्तिमा चार पटक बस्नेछ तर दुई बैठकका बिचमा तीन महिना भन्दा बढीको अन्तर रहने छैन। समितिको बैठक भत्ताको नियमानुसार हुनेछ साथै कार्यसञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१.३ नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापकीय तथा प्राविधिक तहमा समन्वय गर्नका लागि समन्वय तथा कार्यान्वयन समितिले प्राविधिक कार्यसमूह वा कार्यदल गठन गर्न

सक्नेछ। समन्वय तथा कार्यान्वयन समितिको सदस्य सचिवले रामपुर नगरपालिकामा लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिका रूपमा जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछन्।

१.४. लै .स. सा. स. समन्वय तथा कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछनः

(क) स्थानीय कानून, नीति तथा कार्यविधि निर्माण गर्दा लैङ्गिक समानता प्रवर्द्धनका लागि नीतिगत मार्ग निर्देशन गर्ने ।

(ख) नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन, मूल्याङ्कन तथा अनुगमन गर्ने विधि तथा संयन्त्र निर्धारण गर्ने ।

(ग) नेपाल पक्ष रहेका लैङ्गिक समानता र महिला अधिकारसँग सम्बन्धित महासन्धि, सम्झौता, दस्तावेजहरूको कार्यान्वयनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहसँग आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने ।

(घ) राष्ट्रिय लैङ्गिक समानता नीति र प्रदेशको लैङ्गिक समानता नीति कार्यान्वयन बिच एकरूपता ल्याउन नगर कार्यपालिकालाई आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।

(ङ) नीति कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध सरकारी निकाय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था परिचालन तथा समन्वय एवं सहयोगको आदान प्रदान गर्ने ।

(च) लैङ्गिक समानता नीति कार्यान्वयनको लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।

(छ) रामपुर नगरपालिकाको शासकीय संयन्त्र र योजना तथा बजेटमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट समावेश गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।

(ज) रामपुर नगर कार्यपालिकाको सबै शाखा कार्यालय तथा मातहतका निकायको योजना निर्माण गर्दा लैङ्गिक समानता प्रवर्द्धन हुने गरी निर्माण गर्ने/गराउने ।

(झ) नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(ञ) नगरस्तरिय लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने नीतिगत, व्यवस्थापकीय तथा कार्यगत जिम्मेवारीमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्न प्रशिक्षण तथा क्षमता विकासका कार्य गर्ने/गराउने तथा लैङ्गिक दृष्टिले समन्वय र सहजीकरण गर्न सक्षम र दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने गराउने ।

(ट) वडा स्तरिय लैङ्गिक नीति निर्माणमा सहजीकरण कार्यान्वयनका लागि क्षमता विकासमा सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।

(ठ) रामपुर नगरकार्यपालिकाको वडा तहमा कार्यरत वडा सचिवलाई वडा लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा जिम्मेवारी दिईने साथै नगरकार्यपालिका र वडा तहको लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको क्षमता सुदृढ गर्न तथा संस्थागत गर्न कार्यक्रम कार्यान्वयन गराउने।

- (ड) लैङ्गिक संवेदनशील तथ्याङ्क र सूचना प्रणाली सुदृढ गरी क्रियाशील तुल्याउने ।
- (ढ) लै.स.सा.स. समन्वय तथा कार्यान्वयन समिति र वडा तहको समन्वय तथा सहजीकरण समितिको बिचमा समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- (ण) नीतिको समीक्षा गरी समय सापेक्ष सुधारका लागि निर्देशन समितिलाई सिफारिस गर्ने ।
- (त) नगरस्तरिय र वडा स्तरिय सरकारद्वारा सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा समीक्षा गर्ने ।

१.५ लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको काम कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः

- (क) लैङ्गिक अध्ययन विश्लेषण तथा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (GESI Audit) प्रत्येक वर्ष गराउने र त्यसबाट आएको सबल पक्षलाई निरन्तरता दिदै सुधार गर्नुपर्ने पक्ष रहेमा कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन पहल गर्ने,
- (ख) लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको लागि पहल गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) आफ्नो विषय क्षेत्रसँग सम्बन्धित लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण खण्डिकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- (घ) लैङ्गिक अवस्था तथा आवश्यकताको पहिचान गर्ने,
- (ङ) आफु कार्यरत र मातहतका कार्यालय वा निकायमा लैङ्गिक हिंसा शुन्य सहनशिलता नीति अवलम्बन नगर्ने,
- (च) कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि पहल गर्ने,
- (छ) महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि १९७९ लगायत मानव अधिकारसँग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय सन्धिको आफु कार्यरत निकायसँग सम्बन्धित विषयहरू कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने र सोको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- (ज) अन्तराष्ट्रिय महान्धिको प्रावधान अनुसार प्रतिवेदन तयार गर्न महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय र प्रदेशमा सामाजिक विकास मन्त्रालयलाई सूचना तथा जानकारी उपलब्ध गराइ सहयोग गर्ने,
- (झ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणसँग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय वा राष्ट्रिय क्षेत्रमा भएका वा हुने गतिविधि तथा ती सँग सम्बन्धित अध्ययन प्रतिवेदन तथा अनुसन्धान मुलक लेखाजोखा गरी अद्यावधिक गर्ने,
- (ञ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक न्यायका लागि लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण दृष्टिकोणले कर्मचारीका गुनासो सुन्ने र त्यसको सम्बोधन गर्ने वातावरण बनाउने,

- (ट) आफ्नो कार्यालयमा प्राप्त अवसरहरूमा समानता कायम गर्न पहल गर्ने लैङ्गिक विषयसँग छलफल,
- (ठ) बैठक सेमिनार तथा छलफलमा सहभागी भई अनुभवहरू आदानप्रदान गर्ने र असल अभ्यासहरूलाई आफ्नो कार्यालयमा आन्तरिकीकरण गर्ने,
- (ड) महिला तथा बालबालिकासँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूमा सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्ने,
- (ढ) नीति, योजना, ऐन तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा GESI मैत्री बनाउन सहयोग गर्ने र त्यसका लागि आवश्यक पैरवीमा गर्ने,
- (ण) GESI सँग सम्बन्धित खण्डित तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने/गराउने,
- (त) GESI मैत्री कार्य वातावरण बनाउन पहल गर्ने,
- (थ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणका बारेमा पैरवीमा गर्ने,
- (द) शाखा प्रमुखहरूसँग लै.स.सा.स. सम्बन्धी समन्वय तथा सहकार्य गर्ने,
- (ध) नीति, योजना, ऐन तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा GESI मैत्री बनाउन सहयोग गर्ने र त्यसका लागि आवश्यक पैरवीमा गर्ने,
- (न) GESI सँग सम्बन्धित खण्डित तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने/गराउने,
- (प) GESI मैत्री कार्य वातावरण बनाउन पहल गर्ने,
- (फ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणका बारेमा पैरवीमा गर्ने,
- (ब) शाखा प्रमुखहरूसँग लै.स.सा.स. सम्बन्धी समन्वय तथा सहकार्य गर्ने
- (भ) लैङ्गिक हिंसा शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गर्ने,
- (म) लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको आचार संहिता बनाई लागू गर्ने/गराउने,
- (य) कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि पहल गर्ने,
- (र) लैङ्गिक उत्तरदायि बजेटको पहल गरी प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने,
- (ल) आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्रका समुदायमा रहेका टोल विकास संस्था, सामुदायिक संगठन, उपभोक्ता समिति लगायतका संघ संस्थाहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणका सवालहरूको पैरवीमा गर्ने,
- (श) आफ्नो कार्यालयमा प्राप्त अवसरहरूमा समानता कायम गर्न पहल गर्ने,
- (स) लैङ्गिक हिंसाविरुद्धको आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने/गराउने,
- (ह) लै.स.सा.स. सम्बन्धी असल अभ्यासहरूलाई अभिलेखिकरण गर्ने,

१३. कानूनी व्यवस्था:

यस नीति कार्यान्वयनका लागि नगर सरकारबाट आवश्यक कानूनी व्यवस्था मिलाईनेछ र सो अनुसार निर्देशिका, कार्यविधि एवम् कार्यान्वयन कार्ययोजना तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ। यस

नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक समन्वय र सहजीकरणको भूमिका नगरपालिकाको महिला बालबालिका सम्बन्धी विषय हेर्ने शाखाले निर्वाह गर्नेछ ।

१४. अनुगमन र मूल्याङ्कन व्यवस्था:

(क) यस नीति कार्यान्वयनको वडा तहको अनुगमन र मूल्याङ्कनको व्यवस्था साथै नीतिसँग सम्बन्धित व्यवस्थापकीय र प्रणालीगत प्रभावकारिताको अनुगमन र मूल्याङ्कन र वडा तहमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको प्रभावकारिताको अनुगमन र मूल्याङ्कन सम्बन्धित रामपुर नगर कार्यपालिका र लै.स.सा.स समन्वय तथा कार्यान्वयन समितिको सहकार्यमा गरिनेछ ।

(ख) रामपुर नगरपालिकामा लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपले खण्डित स्थिति स्पष्ट देखिने गरी सूचना प्रणाली व्यवस्थित गरिनेछ ।

(ग) नगरस्तरिय तथा वडा स्तरिय नीति तथा विकास योजना र कार्यक्रमको आवधिक तथा वार्षिक कार्यसम्पादन समीक्षा गरिदा लैङ्गिक दृष्टिले समेत कार्यान्वयनको स्थितिको समीक्षा गरी नीतिको कार्यसम्पादन प्रगतिसँग आबद्ध गरिनेछ । वार्षिक समीक्षा तथा मूल्याङ्कनबाट प्राप्त नीति कार्यान्वयन सम्बन्धी पुष्टपोषण तथा सुझावहरूलाई आगामी योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नीति तादत्म्य हुनेगरी समावेश गरिनेछ ।

(घ) अनुगमन र मूल्याङ्कनलाई तथ्य र प्रमाणमा आधारित बनाउन लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपले खण्डीकृत सूचना र तथ्याङ्कलाई संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग सामञ्जस्य कायम गर्ने गरी एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आवश्यक परिमार्जन तथा सुद्वीकरण गर्नेछ ।

(ङ) अनुगमन र मूल्याङ्कन कार्यलाई तथ्य र प्रमाण एवम् नतिजामा आधारित तुल्याउन नतिजामा आधारित प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ । लैङ्गिक समानता नीति कार्यान्वयनका लागि निर्धारित उद्देश्य बमोजिमको नतिजा मापन गर्ने प्रमुख सूचक सहितको नतिजा अनुगमन ढाँचाको उपयोग गरिनेछ । सोही आधारमा यस नीतिको कार्यान्वयन नतिजाको समीक्षा तथा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

१५. पुनरावलोकन र परिमार्जन:

यो नीतिको कार्यान्वयन अवधि कार्यान्वयन भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ । नगर कार्यपालिकाको बैठकमा नीतिको कार्यान्वयनको उपलब्धी समीक्षा गरिनेछ । उक्त समीक्षाबाट प्राप्त सुझाव समेतका आधारमा प्रत्येक पाँच वर्षमा स्थानीय सरकारले नगर सभाबाट यस नीतिमा गरिएका व्यवस्थामा समसामयिक सुधार, थपघट, संशोधन वा हेरफेर गरी कार्यान्वयन गर्नेछ ।

१६. सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण योजना:

१. यस नीतिको प्रकृति र स्वरूप बृहत तथा साझा सरोकारको विषय भएकोले कार्यान्वयनको क्रममा देहायका जोखिम हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ

(क) लैङ्गिक समानता सम्बन्धी बुझाईमा एकरूपताको अभाव

(ख) लैङ्गिक समानता नीति कार्यान्वयनमा आवश्यक ज्ञान, क्षमतायुक्त र दक्ष जनशक्ति तथा स्रोत साधनको सीमितता हुन सक्ने ।

(ग) लैङ्गिक सवाल नगर स्तरिय र वडा स्तरिय बजेट सुनिश्चिततामा कमी हुन सक्ने ।

(घ) लैङ्गिक विषय बहुपक्षीय सरोकार राखे विषय भएकोले समन्वय र सहयोगमा समस्या हुन सक्ने ।

(ङ) राज्यका विभिन्न निकायका बिच नीति कार्यान्वयनका लागि आ-आफ्नो भूमिकामा अन्यौल र दोहोरोपना आउन सक्ने ।

२. जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू

(क) यस नीतिले प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नगर र वडा तहको भूमिका र कार्य जिम्मेवारी सहितको कार्यान्वयन कार्ययोजना तयार गरी लागू गरिनेछ ।

(ख) सवल वातावरणको निर्माण गर्ने, नीति कार्यान्वयनका लागि रामपुर नगरपालिका भित्रका वडाहरूको संस्थागत सक्षमताको विकास गर्ने, सार्वजनिक क्षेत्रमा मानव विकास सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता सुनिश्चित गर्न प्रोत्साहनमूलक उपायहरूको अवलम्बन गरिनेछ ।

(ग) बहुपक्षीय सहभागीताका लागि सहकार्य र साझेदारी प्रवर्द्धन गर्न निरन्तर पहल गर्ने, नीतिको स्थानीयकरणका लागि संस्थागत सुदृढीकरणका साथै समन्वय र सहकार्यमा जोड दिईनेछ ।

(घ) रामपुर नगरपालिकाको समग्र विकासमा लैङ्गिक समानता बारे अध्ययन, विश्लेषण, आवश्यकता अनुसार सहजीकरण गर्न नगरकार्यपालिकामा एक विज्ञ समुह निर्माण गरी नीतिको अध्ययन, विश्लेषण र समीक्षा गरिनेछ ।

आज्ञाले
सुर्य दर्शन पण्डित
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत